

15. desember 2014

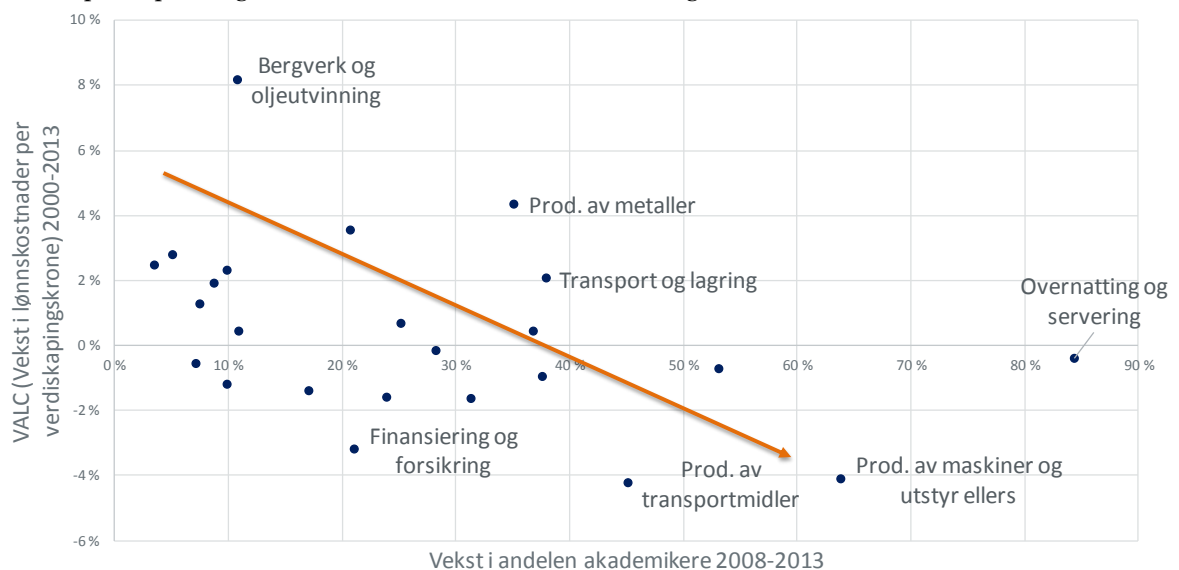
Akademikernes innspill til produktivitetskommissjonen – om forskning og høyere utdanning

1. Høyere utdannet arbeidskraft gir økt verdiskapning og forbedret konkurranseevne

Høyere utdanning er viktig for produktiviteten. Strukturen i det offentlige systemet for forskning og høyere utdanning er derfor viktig for næringslivets bærekraft i fremtiden. Det kan påvises at vekst i andelen ansatte med høyere utdanning bidrar signifikant til vekst i verdiskapningen i en næring.

Nedenfor er sammenhengen mellom vekst i andelen ansatte med høyere utdanning og verdiskapning målt i perioden 2008-2013 for ulike næringer i konkurranseutsatt sektor (Menon 2014). Lønnskostnader per verdiskapingskrone faller med vekst i andelen med høyere utdanning, og bidrar med andre ord til at konkurranseevnen øker. Et viktig funn er at det ser ut til å være et særlig signifikant bidrag fra høyt utdannede gjennom forbedret kvalitet og pris på produktene.

VALC i løpende priser og vekst i akademikerandel. Kilde: Menon og SSB

Dette underbygger et viktig poeng knyttet til strukturen i UH-sektoren – nemlig at det må fokuseres på volum og kvalitet i utdanningen, uavhengig av hva som i dag anses å være «riktige» utdanningsretninger. Det må legges til rette for produksjon av høyt utdannet arbeidskraft i stort volum og med høy kvalitet, samtidig som samfunnet enda bedre nyttiggjør seg den kompetansen de har tilegnet seg. En «planøkonomi», hvor målet er å fastslå nøyaktig fordeling av kapasitet mellom de ulike utdanningsretningene er ikke bærekraftig eller hensiktsmessig. Markedets behov etter utdannet arbeidskraft er dynamisk, og ikke låst til det som tradisjonelt har vært relevante utdanninger innenfor de ulike sektorene. Dette poenget må vi anta blir synliggjort i tiden som kommer, som følge av at arbeidskraft utdannet og spesialisert innen olje vil bli tatt i bruk i nye vekstnæringer.

2. Struktur som legger til rette for produktivitet ved lærestedene

- Norge må utvikle universiteter/vitenskapelige høyskoler og fagmiljøer i verdensklasse. Dette krever internasjonalisering, samt at institusjonene prioriterer og spisser sin faglige profil.
- Kvaliteten i høyere utdanning avhenger blant annet av inntakskvaliteten på studentene og at grunnutdanningen gir tilstrekkelig reell studiekompetanse.
- Vi trenger en tydeligere arbeidsdeling i høyere utdanning. Universitetene og de vitenskapelige høyskolene må få et hovedansvar for den klassiske grunnforskningen og høyskolene må få et tydeligere ansvar for å levere kandidater og FoU til sitt lokale og regionale arbeidsliv.
- Finansiering av institusjonene, inkludert instituttsektoren må styrkes. Dette gjelder særlig basisfinansieringen. Finansieringen må knyttes opp mot forpliktende avtaler med myndighetene. Akademikerne mener det er avgjørende at institusjonene får forutsigbare og styrkede basisbevilgninger og at gode prestasjoner belønnes. Det er avgjørende at Norge peker ut strategiske satsningsområder for å styrke eksisterende kompetansemiljøer og bygger opp om områder der Norge har naturlige forutsetninger for å være sterke.
- Studenter må gis en tettere faglig og sosial oppfølging gjennom hele studieløpet.
- Norge skal innen 2030 nå OECD-målet for forskning på 3 % av BNP. Norsk næringsliv er avhengig av å utvikle seg, drive innovasjon og tilpasse seg skiftende omstendigheter. Likevel er bedriftenes FoU-satsning høyst variabel, og langt bak ledende bedrifter i europeisk målestokk. Akademikerne mener derfor at det offentlige gjennom insentivordninger og økonomisk støtte, må motivere bedriftene til å nå det samlede målet om en forskningsinnsats i næringslivet på to prosent av Norges BNP. Brukerstyrt innovasjonsarena, gaveforsterkningsordningen og skattefunn er ordninger som må styrkes.
- Forskning og undervisning skal være en attraktiv karrierevei. Dette må gjenspeiles i lønns- og arbeidsvilkår.